

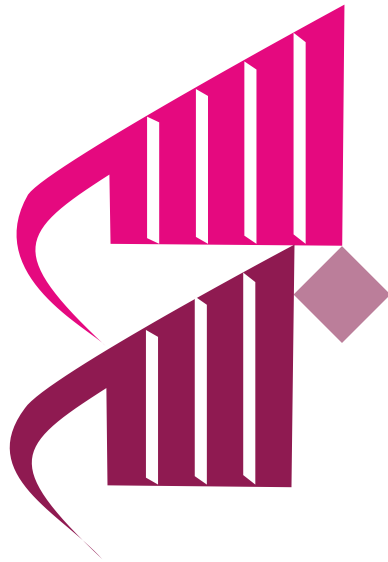

آموزش و آزمون
مطالعات اجتماعی
نهم
برای دانش آموزان تیزهوش

از مجموعه **رشادت**

گوییم خوش آمد ای محصل
داری تو بدان کتاب کامل
برخیز و تو اجتماعی آموز
از دست مده فرصت امروز
همراه توایم با رشادت
تا باز کنی در سعادت

حامد یاری

بسیار خرسندیم که کتاب «مطالعات اجتماعی نهم برای دانش‌آموزان تیزهوش» از مجموعه «رشادت» را در اختیار دانش‌آموزان عزیز قرار می‌دهیم. این کتاب که توسط آقای حامد یاری و با نظارت دبیر مجموعه رشادت تألیف شده است، کلیه مطالب کتاب سوم دبیرستان (پایه سوم دوره اول متوسطه) را در سطح پیشرفته ارائه می‌دهد. دانش‌آموز ابتدا با خلاصه هر درس آشنا می‌شود، سپس به سؤالات در دو سطح «دانش» و «فردانش» پاسخ می‌دهد.

منظور از سؤالات سطح دانش، سؤالاتی است که با تکیه بر محفوظات دانش‌آموزان طرح شده است و منظور از سؤالات فردانش سؤالاتی است که با توجه به محتوا و متن درس به گونه‌ای طرح شده که نیازمند درک عمیق مطالب درسی برای پاسخ‌گویی است.

دانش‌آموزان برای پاسخ‌گویی ابتدا سؤالات دانش را پاسخ داده و سپس سؤالات فردانش را بررسی و پاسخ می‌دهند. برای استفاده بهینه از کتاب و یادگیری پایدار مطالب هر درس، پیشنهاد می‌شود ترتیب پاسخ‌گویی به سؤالات در قسمت‌های مختلف رعایت شود.

انتظار می‌رود کتاب حاضر، همه نیازهای دانش‌آموزان سوم دبیرستان مدارس خاص و تیزهوشان و دبیران محترم درس مطالعات اجتماعی را پاسخ‌گو باشد.

در اینجا لازم است از مؤلف و دبیر محترم مجموعه سپاس‌گزاری شود، همچنین از خانم‌ها ناهید صبائی (حروفچین)، ملیحه محمدی (صفحه‌آرا و رسم تصاویر)، بهاره خدای (گرافیک) تشکر و سپاس‌گزاری می‌کنیم.

امیدواریم دبیران محترم درس مطالعات اجتماعی و دانش‌آموزان و خانواده‌های آنها، ما را با اعلام نظرات، پیشنهادها و انتقادهای خود درباره این کتاب یاری فرمایند.

انتشارات مبتکران

فهرست مطالب

صفحه.....	عنوان
۴	مقدمه.....
۷	گوی آبی زیبا..... درس اول
۱۳	حرکات زمین..... درس دوم
۱۹	چهره زمین..... درس سوم
۲۵	آب فراوان، هوای پاک..... درس چهارم
۳۲	پراکندگی زیست‌بوم‌های جهان..... درس پنجم
۳۸	زیست‌بوم‌ها در خطرند..... درس ششم
۴۴	جمعیت جهان..... درس هفتم
۵۰	جهان نابرابر..... درس هشتم
۵۷	ایرانی متحد و یکپارچه..... درس نهم
۶۴	اوضاع اجتماعی، اقتصادی، علمی و فرهنگی ایران در عصر صفوی..... درس دهم
۷۰	تلاش برای حفظ استقلال و اتحاد سیاسی و سرزمینی ایران..... درس یازدهم
۷۷	در جست‌وجوی پیشرفت و رهایی از سلطه خارجی..... درس دوازدهم
۸۲	آزمون پایان ترم (نوبت اول).....
۸۴	انقلاب مشروطیت، موانع و مشکلات..... درس سیزدهم
۹۲	ایران در دوران حکومت پهلوی..... درس چهاردهم
۹۹	انقلاب اسلامی ایران..... درس پانزدهم
۱۰۵	ایران در دوران پس از پیروزی انقلاب اسلامی..... درس شانزدهم
۱۱۱	فرهنگ..... درس هفدهم
۱۱۷	هویت..... درس هجدهم
۱۲۳	کارکردهای خانواده..... درس نوزدهم
۱۲۸	آرامش در خانواده..... درس بیستم
۱۳۴	نهاد حکومت..... درس بیست و یکم
۱۳۹	حقوق و تکالیف شهروندی..... درس بیست و دوم
۱۴۵	بهره‌وری چیست؟..... درس بیست و سوم
۱۵۰	اقتصاد و بهره‌وری..... درس بیست و چهارم
۱۵۴	آزمون پایان ترم (نوبت دوم).....
۱۵۶	آزمون استعدادهای درخشان سراسر کشور (۹۶ - ۹۵).....
۱۵۹	آزمون استعدادهای درخشان سراسر کشور (۹۷ - ۹۶).....
۱۶۲	آزمون استعدادهای درخشان سراسر کشور (۹۸ - ۹۷).....
۱۶۴	آزمون استعدادهای درخشان سراسر کشور (۹۹ - ۹۸).....

صفحه.....	عنوان
	پاسخ‌نامه تشریحی
۱۶۸	پاسخ‌نامه درس اول
۱۶۹	پاسخ‌نامه درس دوم
۱۷۰	پاسخ‌نامه درس سوم
۱۷۲	پاسخ‌نامه درس چهارم
۱۷۴	پاسخ‌نامه درس پنجم
۱۷۵	پاسخ‌نامه درس ششم
۱۷۷	پاسخ‌نامه درس هفتم
۱۷۸	پاسخ‌نامه درس هشتم
۱۸۰	پاسخ‌نامه درس نهم
۱۸۲	پاسخ‌نامه درس دهم
۱۸۳	پاسخ‌نامه درس یازدهم
۱۸۶	پاسخ‌نامه درس دوازدهم
۱۸۸	پاسخ‌نامه آزمون پایان ترم (نوبت اول)
۱۹۱	پاسخ‌نامه درس سیزدهم
۱۹۱	پاسخ‌نامه درس چهاردهم
۱۹۳	پاسخ‌نامه درس پانزدهم
۱۹۵	پاسخ‌نامه درس شانزدهم
۱۹۷	پاسخ‌نامه درس هفدهم
۱۹۹	پاسخ‌نامه درس هجدهم
۲۰۱	پاسخ‌نامه درس نوزدهم
۲۰۲	پاسخ‌نامه درس بیستم
۲۰۴	پاسخ‌نامه درس بیست و یکم
۲۰۶	پاسخ‌نامه درس بیست و دوم
۲۰۷	پاسخ‌نامه درس بیست و سوم
۲۰۹	پاسخ‌نامه درس بیست و چهارم
۲۱۰	پاسخ‌نامه آزمون پایان ترم (نوبت دوم)
۲۱۲	پاسخ‌نامه آزمون استعدادهای درخشان سراسر کشور (۹۵ - ۹۶)
۲۱۳	پاسخ‌نامه آزمون استعدادهای درخشان سراسر کشور (۹۶ - ۹۷)
۲۱۴	پاسخ‌نامه آزمون استعدادهای درخشان سراسر کشور (۹۷ - ۹۸)
۲۱۵	پاسخ‌نامه آزمون استعدادهای درخشان سراسر کشور (۹۸ - ۹۹)

منظومه خورشیدی

زمین ما بخش کوچکی از منظومه خورشیدی است که متشکل از یک ستاره به نام خورشید و اجرام آسمانی متعددی است که در مدارهای پیرامونی آن می‌گردند.

سیاره‌های درونی و سیاره‌های بیرونی

منظومه خورشیدی دارای هشت سیاره است که چهار سیاره نزدیک به خورشید، سطوح سنگی و جامد دارند و به آنها «سیاره‌های درونی» و چهار سیاره دورتر که از گازهای مختلف تشکیل شده‌اند، «سیاره‌های بیرونی» نامیده می‌شوند.

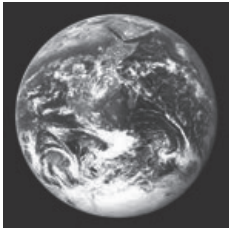

چهار سیاره درونی منظومه خورشیدی

تیر، ناهید، زمین، مریخ

سیاره زمین

در بین چهار سیاره نزدیک به خورشید، زمین بزرگترین آنهاست، این سیاره در فاصله ۱۵۰ میلیون کیلومتری خورشید قرار دارد.

پیدایش زمین

دانشمندان عمر زمین و پیدایش منظومه خورشیدی را حدود ۴/۵ میلیارد سال تخمین زده‌اند. آنها فرضیه‌هایی مبنی بر اینکه چگونه این منظومه از ابری متشکل از گازها و غبارهای بین‌ستاره‌ای پدید آمده‌اند، ارائه کرده‌اند.

قمر

برخی سیاره‌های منظومه خورشیدی، قمر دارند که به دور این سیاره‌ها می‌گردند. سیاره زمین یک قمر به نام «ماه» دارد، سیاره مشتری که از سیاره‌های گازی است، بیش از ۶۰ قمر دارد.

خورشید

ستاره خورشید یکی از میلیون‌ها ستاره کهکشان راه شیری است که در مرکز منظومه قرار دارد و حدود ۱۰۹ برابر قطر زمین و جرم آن ۳۳۰ هزار برابر جرم زمین است.

مساحت کره زمین

۵۱۰ میلیون کیلومتر مربع

موقعیت مکانی یک پدیده

مکان دقیق قرار گرفتن یک پدیده بر روی کره زمین را «موقعیت مکانی» آن پدیده می‌گویند.

مدار

در هر دو نیم‌کره شمالی و جنوبی به موازات استوا، دایره‌هایی رسم شده‌اند که به آنها «مدار» می‌گویند.

درجه‌بندی مدارها

مدار استوا (مدار مبدأ) صفر درجه است. مدارها بین ۹۰ درجه شمالی یا جنوبی درجه‌بندی شده‌اند.

نصف‌النهار

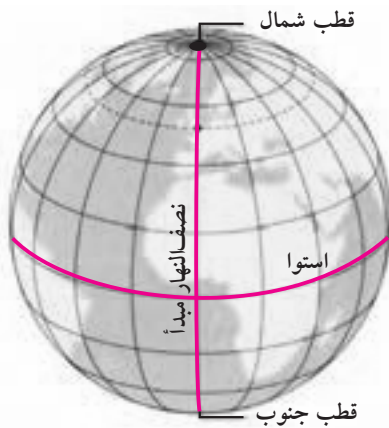
نصف‌النهارها نیم‌دایره‌های فرضی هستند که از قطب شمال تا قطب جنوب کشیده شده‌اند و طول مساوی دارند.

درجه‌بندی نصف‌النهارها

نصف‌النهار مبدأ (نصف‌النهار گرینویچ) صفر درجه و نصف‌النهارهای دیگر از ۱۸۰ درجه غربی و ۱۸۰ درجه شرقی درجه‌بندی شده‌اند.

مختصات جغرافیایی

هر نقطه از کره زمین روی یک مدار و یک نصف‌النهار مشخص قرار دارد که به آن «مختصات جغرافیایی» آن نقطه می‌گویند.

طول جغرافیایی

طول جغرافیایی هر مکان عبارت است از فاصله آن مکان تا نصف‌النهار مبدأ برحسب درجه.

عرض جغرافیایی

عرض جغرافیایی هر مکان عبارت است از فاصله آن مکان تا مدار استوا برحسب درجه.

علائم اختصاری طول و عرض جغرافیایی

(N) شمالی، (S) جنوبی، (E) شرقی، (W) غربی

پرسش‌های سطح دانش

درس ۱

جملات درست یا نادرست را مشخص کنید.

- ۱- منظومه خورشیدی از فضا، چون یک گوی آبی زیبا به نظر می‌رسد. درست نادرست
- ۲- در بین چهار سیاره نزدیک به خورشید، زمین بزرگترین آنهاست. درست نادرست
- ۳- معمولاً بر روی کره‌ها و نقشه‌ها، همه مدارها را رسم می‌کنند. درست نادرست
- ۴- خورشید در مرکز منظومه خورشیدی قرار دارد و سرچشمه اصلی نور و گرماست. درست نادرست

پاسخ درست را علامت بزنید.

- ۵- منظومه خورشیدی دارای چند ستاره و سیاره است؟
 ۱) یک - هشت ۲) چهار - هفت ۳) هشت - یک ۴) هفت - چهار
- ۶- در کدام سیاره‌ها، تعداد قمرها بیشتر است؟
 ۱) سیاره‌های درونی ۲) سیاره‌های بیرونی ۳) سیاره‌های مرکزی ۴) سیاره‌های جامد
- ۷- خورشید حدود برابر قطر زمین و جرم آن برابر جرم زمین است.
 ۱) ۳۳ - ۱۰۹ هزار ۲) ۱۰۹ هزار - ۳۳۰ هزار ۳) ۱۰۹ - ۳۳۰ هزار ۴) ۳۳ هزار - ۱۰۹ هزار
- ۸- کدام یک از سیاره‌های زیر، از سیاره‌های درونی نیست؟
 ۱) ناهید ۲) زمین ۳) مریخ ۴) مشتری
- ۹- نیم‌دایره‌هایی که از قطب شمال تا قطب جنوب کشیده شده‌اند، چه نامیده می‌شوند؟
 ۱) عرض جغرافیایی ۲) طول جغرافیایی ۳) نصف‌النهار ۴) مدار
- ۱۰- کدام یک از سیاره‌های منظومه خورشیدی به ترتیب دارای یک و شانزده قمر هستند؟
 ۱) مشتری - زمین ۲) زمین - مشتری ۳) مریخ - زمین ۴) زمین - مریخ

جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

- ۱۱- چهار سیاره نزدیک به خورشید، سیاره‌های و چهار سیاره دورتر، سیاره‌های نامیده می‌شوند.
- ۱۲- دانشمندان عمر زمین را حدود سال تخمین زده‌اند.
- ۱۳- برخی از سیاره‌های منظومه خورشیدی دارند که به دور این سیاره‌ها می‌گردند.
- ۱۴- ستاره خورشید یکی از میلیون‌ها ستاره کهکشانی است.
- ۱۵- مساحت کره زمین ۵۱۰ میلیون کیلومتر مربع است و سطح آن را پوشانده است.

❖ به سؤالات زیر پاسخ کامل بدهید.

۱۶- منظور از «سیاره‌های درونی و بیرونی» چیست؟

۱۷- فرضیه دانشمندان درباره پیدایش منظومه خورشیدی چیست؟

۱۸- آیه‌ای از قرآن کریم درباره عظمت جهان هستی، بیان کنید.

۱۹- منظور از «موقعیت مکانی یک پدیده» چیست؟

۲۰- «مدار» را تعریف کنید.

۲۱- منظور از «مختصات جغرافیایی» چیست؟

۲۲- «نصف‌النهار» چیست؟

۲۳- کدام مدار و نصف‌النهار، صفر درجه هستند؟

۲۴- «طول و عرض جغرافیایی» را تعریف کنید.

۲۵- درجه‌بندی مدارها و نصف‌النهارها چگونه است؟

پرسش‌های سطح فرادانش

درس ۱

❖ جملات درست یا نادرست را مشخص کنید.

- درست نادرست
 درست نادرست

- ۱- زمین بزرگترین سیاره بیرونی منظومه خورشیدی است.
 ۲- ایران در نیم‌کره شمالی و شرقی قرار دارد.

❖ پاسخ درست را علامت بزنید.

۳- در کدام یک از مناطق کشور ما، مردم باید بیشتر به سمت قبله منحرف شوند؟

- ۱ شمال ۲ جنوب ۳ مرکز ۴ غرب

۴- کدام گزینه، رابطه درست را نشان می‌دهد؟

- ۱ منظومه > کهکشان > ستاره ۲ کهکشان < منظومه < ستاره
 ۳ کهکشان > منظومه > ستاره ۴ منظومه < کهکشان < ستاره

۵- منظور از «هر نقطه از کره زمین روی یک مدار و یک نصف‌النهار مشخص قرار دارد» چیست؟

- ۱ بر روی هر مدار زمین، تنها یک نقطه قرار دارد.
 ۲ بر روی هر نصف‌النهار زمین تنها یک نقطه قرار دارد.
 ۳ بر روی هر مدار و هر نصف‌النهار، تنها یک نقطه وجود دارد.
 ۴ بر روی هر مدار و هر نصف‌النهار بی‌نهایت نقطه قرار دارد.

۶- عرض جغرافیایی دو نقطه قطب شمال و قطب جنوب به ترتیب کدام است؟

- ۱ $180^{\circ}W - 180^{\circ}E$ ۲ $180^{\circ}E - 180^{\circ}W$
 ۳ $90^{\circ}N - 90^{\circ}S$ ۴ $90^{\circ}S - 90^{\circ}N$

❖ به سؤالات زیر پاسخ کوتاه بدهید.

۷- فاصله یک مکان تا مدار استوا برحسب درجه، چه نامیده می‌شود؟

۸- سامانه موقعیت‌یاب جهانی در اصطلاح چه نامیده می‌شود؟

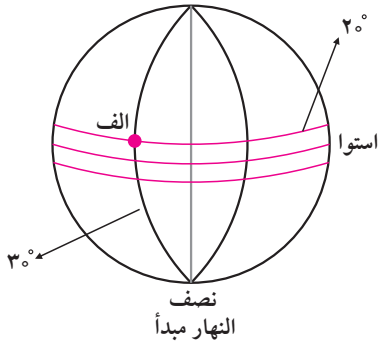
❖ جملات ناتمام زیر را کامل کنید.

۹- جغرافی دانان برای تعیین موقعیت مکانی پدیده‌ها بر روی کره زمین

۱۰- نصف‌النهارها از 180° درجه شرقی و 180° درجه غربی درجه‌بندی شده‌اند؛ زیرا

❖ با توجه به مطالب درس و آموخته‌های خود، به سؤالات زیر پاسخ بدهید.

۱۱- جهت قبله در کشور ما چگونه است؟ چرا؟

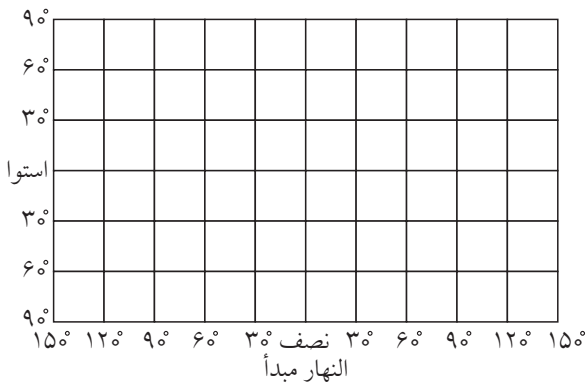

۱۲- با توجه به شکل زیر، مختصات جغرافیایی نقطه «الف» را بنویسید.

۱۳- آیا عرض جغرافیایی همه نقاطی که روی خط استوا هستند، صفر درجه است؟

۱۴- به نظر شما، در گذشته مردم چگونه موقعیت یابی می‌کردند؟

۱۵- با توجه به مختصات جغرافیایی داده شده، نقاط «الف»، «ب» و «پ» را در نقشه زیر مشخص کنید.

الف) 0° , $60^\circ W$

ب) $30^\circ N$, $30^\circ E$

پ) $60^\circ S$, $30^\circ W$

یادداشت

حرکت وضعی زمین

زمین در هر ۲۴ ساعت یکبار به دور محور خود می‌چرخد که به آن «حرکت وضعی» می‌گویند.

حرکت ظاهری خورشید

ما هر روز در آسمان خورشید را می‌بینیم که از مشرق طلوع می‌کند. هنگام ظهر خورشید تقریباً بالای سر ما است و رفته رفته در هنگام عصر به سمت مغرب حرکت و در آسمان غروب می‌کند. این جابه‌جایی خورشید در آسمان «حرکت ظاهری» است.

نتایج حرکت وضعی زمین

۱- پدید آمدن شب و روز

۲- اختلاف ساعت

وقت واقعی

وقتی خورشید درست روی یک نصف‌النهار قرار می‌گیرد، همه شهرهایی که روی این نصف‌النهار (از شمال اروپا تا جنوب آفریقا) قرار گرفته‌اند، هنگام ظهر است. در همین حال، مردم کشورهای که در شرق گرینویچ قرار دارند، خورشید را زودتر دیده‌اند؛ بنابراین از ظهرشان گذشته است. برعکس، در کشورهایی که در غرب نصف‌النهار گرینویچ قرار دارند، چند ساعت به ظهر مانده است.

ایراد وقت واقعی

در زندگی روزانه نمی‌توان از وقت واقعی استفاده کرد. تصور کنید حتی دو شهر مجاور یک کشور که روی یک نصف‌النهار قرار ندارند، وقت‌های مختلفی خواهند داشت؛ بنابراین مشکلات زیادی برای قرار ملاقات‌ها، زمان باز و بسته شدن ادارات و مغازه‌ها و برنامه حرکت قطارها و هواپیماها به وجود می‌آید.

وقت رسمی

کره زمین برای آنکه یک دور به دور خود بچرخد، ۲۴ ساعت وقت لازم دارد؛ پس اگر محیط کره زمین را به ۲۴ ساعت تقسیم کنیم، هر یک از قاچ‌ها ۱۵ درجه پهنا دارد. هر منطقه زمانی یک قاچ است و یک ساعت را به خود اختصاص می‌دهد؛ بنابراین همه نصف‌النهارهایی که داخل یک قاچ‌اند بطور توافقی ساعت یکسانی دارند.

وقت قانونی در کشورهای وسیع

در برخی کشورهای وسیع مانند چین، چند ساعت رسمی وجود دارد و مردم این کشورها هرگاه از شرق به غرب یا برعکس مسافرت کنند، مجبورند ساعت خود را جلو یا عقب ببرند.

حرکت انتقالی زمین

زمین در همان هنگام که به دور خود می‌چرخد، به دور خورشید نیز می‌گردد. مدت‌زمان یک دور کامل زمین به گرد خورشید، یک سال طول می‌کشد که به آن «حرکت انتقالی» می‌گویند.

نتایج حرکت انتقالی:

۱- پیدایش سال خورشیدی

۲- پیدایش فصل‌ها

سال رسمی

سال ۳۶۵ روزه را «سال رسمی» می‌گویند.

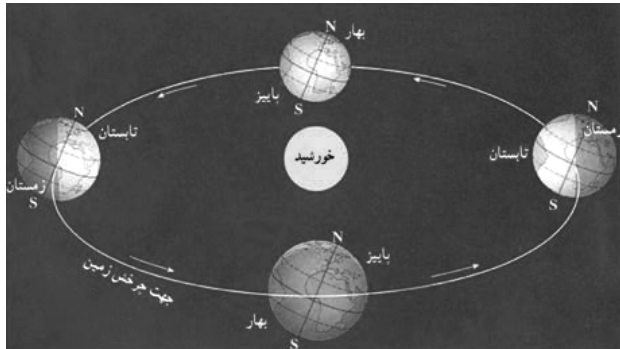
سال کبیسه

مدت‌زمان واقعی یک دور کامل زمین به گرد خورشید ۳۶۵ روز و ۶ ساعت است، اما در تقویم سال را ۳۶۵ روز در نظر می‌گیرند. برای جبران این کسری، هر چهار سال، یک روز به سال رسمی اضافه می‌شود. سال ۳۶۶ روزه را «سال کبیسه» می‌گویند.

پیدایش فصول

محور قطبها بر سطح مدار گردش انتقالی زمین مایل است و بطور ثابت یک زاویه $۶۶^{\circ}۳۳'$ می‌سازد تا زاویه تابش آفتاب در طول سال تغییر کند و درازی شب و روز نامساوی شود و فصول به وجود بیاید.

انقلاب تابستانی

در اول تیرماه، خورشید در نیم‌کره شمالی به مدار رأس‌السرطان بطور عمود می‌تابد و این هنگام طولانی‌ترین روز در این نیم‌کره است و به این زمان «انقلاب تابستانی» می‌گویند و فصل تابستان آغاز می‌گردد.

انقلاب زمستانی

در اول دی‌ماه خورشید به مدار رأس‌السرطان در نیم‌کره جنوبی عمود می‌تابد، در نتیجه در نیم‌کره شمالی اول دی‌ماه کوتاه‌ترین روز سال است و به آن «انقلاب زمستانی» می‌گویند و فصل زمستان آغاز می‌گردد.

اعتدالین

در دو موقع از سال یعنی اول بهار و اول پاییز درازی روز و شب برابر می‌شود، یعنی مسیری که منطقه روشن زمین می‌پیماید با مسیر منطقه تاریک برابر است. به این دو زمان، «اعتدالین» (اعتدال بهاری و اعتدال پاییزی) می‌گویند.

طول شب و روز در استوا

در مناطق مجاور استوا، مسیر پیموده شده در دو منطقه تاریک و روشن همواره یکسان است و در نتیجه طول روز و شب همواره مساوی است.

یادداشت

پرسش‌های سطح دانش

درس ۲

جملات درست یا نادرست را مشخص کنید.

- درست نادرست
 درست نادرست
 درست نادرست

- ۱- نور خورشید در زمان معین فقط نیمی از زمین را روشن می‌کند.
 ۲- جابه‌جایی خورشید در آسمان موجب روشنایی همهٔ نقاط زمین می‌شود.
 ۳- هر منطقهٔ زمانی یک قاچ است و یک ساعت را به خود اختصاص می‌دهد.

پاسخ درست را علامت بزنید.

۴- در کدام یک از اوقات زیر، خورشید تقریباً بالای سر ما است؟

- ۱) صبح ۲) قبل از ظهر ۳) ظهر ۴) بعدازظهر

۵- کدام یک از موارد زیر، موجب پدید آمدن شب و روز می‌شود؟

- ۱) چرخش زمین به دور خورشید ۲) چرخش ماه به دور زمین
 ۳) چرخش زمین به دور خود ۴) چرخش زمین به دور ماه

۶- در اول تیرماه در نیم‌کرهٔ مدار خورشید به مدار بطور عمود می‌تابد.

- ۱) جنوبی - رأس‌الجدی ۲) شمالی - رأس‌الجدی
 ۳) جنوبی - رأس‌السرطان ۴) شمالی - رأس‌السرطان

۷- کشورهایی که در شرق گرینویچ قرار دارند، نسبت به کشورهایی که در غرب گرینویچ قرار دارند.....

- ۱) خورشید را دیرتر می‌بینند. ۲) خورشید را زودتر می‌بینند.
 ۳) خورشید را هم‌زمان می‌بینند. ۴) خورشید را کمتر می‌بینند.

۸- مبنای کدام اوقات، موقعیت خورشید در آسمان است؟

- ۱) وقت قانونی ۲) وقت رسمی
 ۳) وقت شرعی ۴) وقت واقعی

۹- مدت‌زمان واقعی یک دور کامل گردش زمین به گرد خورشید چقدر است؟

- ۱) ۳۶۴ روز و ۶ ساعت ۲) ۳۶۵ روز و ۶ ساعت
 ۳) ۳۶۶ روز و ۶ ساعت ۴) ۳۶۵ روز

۱۰- درازی شب و روز در کدام دو روز برابر می‌شود؟

- ۱) اول بهار - اول پاییز ۲) اول زمستان - اول پاییز
 ۳) اول بهار - اول تابستان ۴) اول پاییز - اول تابستان

❖ جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

- ۱۱- وقتی نیمه‌ای از زمین در مقابل خورشید قرار می‌گیرد، تمام نقاطی که روی یک قرار دارند، در یک زمان خورشید را در آسمان مشاهده می‌کنند.
- ۱۲- همهٔ نصف‌النهارهایی که داخل یک قاج هستند، بطور توافقی ساعت دارند.
- ۱۳- از نتایج حرکت انتقالی زمین، پدید آمدن است.
- ۱۴- محور قطب‌ها بر سطح مدار گردش انتقالی زمین است.
- ۱۵- در اول بهار و اول پاییز، منطقهٔ روشن زمین با منطقهٔ تاریک زمین برابر می‌شود که به این دو زمان، می‌گویند.

❖ به سؤالات زیر پاسخ کامل بدهید.

- ۱۶- «حرکت وضعی» زمین را تعریف کنید.
- ۱۷- آیه‌ای از قرآن کریم در اشاره به شب و روز بیان کنید.
- ۱۸- حرکت وضعی زمین چه نتایج دارد؟
- ۱۹- منظور از «وقت واقعی» چیست؟
- ۲۰- چرا کشورهای دنیا از وقت واقعی استفاده نمی‌کنند؟
- ۲۱- منظور از «وقت رسمی» چیست؟
- ۲۲- در چه کشورهایی چند ساعت رسمی وجود دارد؟
- ۲۳- «حرکت انتقالی» زمین را تعریف کنید.
- ۲۴- منظور از «سال رسمی» و «سال کیبسه» چیست؟
- ۲۵- پیدایش فصول چگونه اتفاق می‌افتد؟
- ۲۶- منظور از «انقلاب تابستانی» چیست؟
- ۲۷- منظور از «انقلاب زمستانی» چیست؟

پرسش‌های سطح فرادانش

درس ۲

❖ جملات درست یا نادرست را مشخص کنید.

- درست نادرست
 درست نادرست

- ۱- اگر مسافری از تهران به توکیو سفر کند، باید ساعت خود را جلو بکشد.
 ۲- کره زمین در جهت شرق به غرب به دور خود می‌چرخد.

❖ پاسخ درست را علامت بزنید.

- ۳- در کدام یک از کشورهای زیر، هنگام ظهر زودتر اتفاق می‌افتد؟
 ۱) ایران ۲) عربستان ۳) هند ۴) ترکیه

- ۴- کوتاه‌ترین و طولانی‌ترین روز در نیم‌کره شمالی کدام روزها است؟
 ۱) اول دی - اول تیر ۲) اول تیر - اول دی
 ۳) اول فروردین - اول بهمن ۴) اول بهمن - اول فروردین

- ۵- کدام عامل موجب می‌شود درازی شب و روز در طول سال نامساوی شود؟
 ۱) حرکت وضعی زمین ۲) اعتدالین
 ۳) حرکت انتقالی زمین ۴) مایل بودن محور قطب

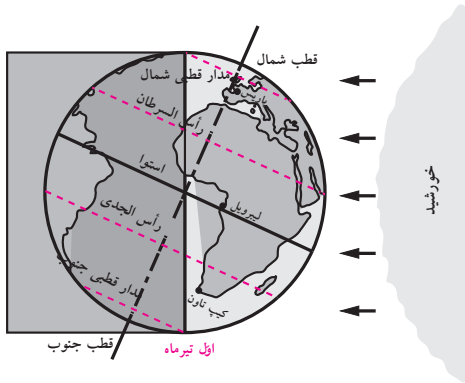
- ۶- کدام گزینه نادرست است؟
 ۱) سال کبیسه هر چهار سال یکبار اتفاق می‌افتد.
 ۲) علت اصلی گرم و سرد شدن زمین در فصل مختلف، فاصله زمین از خورشید است.
 ۳) کشور ایران در بیش از یک قاع گسترده شده است.
 ۴) حرکت وضعی زمین موجب اختلاف زمان در مناطق مختلف می‌شود.
 ۷- در کدام یک از مناطق زمین، طول شب و روز در تمام طول سال برابر است؟
 ۱) نصف‌النهار مبدأ ۲) مدار استوا ۳) قطب شمال ۴) قطب جنوب

❖ جملات ناتمام زیر را کامل کنید.

- ۸- با انقلاب زمستانی در نیم‌کره شمالی، فصل زمستان آغاز می‌گردد در حالی که در نیم‌کره
 ۹- حدود صد و چهل سال پیش، کشورها توافق کردند به جای زمان واقعی

❖ با توجه به مطالب درس و آموخته‌های خود، به سؤالات زیر پاسخ بدهید.

- ۱۰- چه تفاوتی بین وقت واقعی و وقت رسمی وجود دارد؟

۱۱- با توجه به تصویر مقابل، به سؤالات زیر پاسخ دهید.

الف) در کدام روز سال، زمین در موقعیت این تصویر قرار دارد؟

ب) نیم کره‌های شمالی و جنوبی در چه فصل‌هایی به سر می‌برند؟

ج) قطب شمال و قطب جنوب در چه وضعیتی قرار دارند؟

۱۲- آیا در همه روزهای سال، خورشید به صورت مایل به زمین می‌تابد؟ چرا؟

۱۳- به نظر شما، چرا در قطب شمال و جنوب ۶ ماه شب و ۶ ماه روز است؟

۱۴- شهر «الف» در نصف‌النهار 120° درجه شرقی و شهر «ب» در نصف‌النهار 60° درجه شرقی واقع شده‌اند. اگر اکنون در شهر «ب»

ساعت ۱۲ ظهر باشد، در شهر «الف» ساعت چند است؟

۱۵- پنج کشور «ایران، برزیل، پاکستان، فرانسه و چین» را از نظر جلوتر بودن ساعت ترتیب‌بندی کنید.

..... (۱) (۲) (۳) (۴) (۵)

چهار محیط کره زمین

- ۱- سنگ کره (لیتوسفر)
- ۲- آب کره (هیدروسفر)
- ۳- هوا کره (اتمسفر)
- ۴- زیست کره (بیوسفر)

سنگ کره

بخش خارجی کره زمین یا پوسته آن که حالت جامد دارد و از سنگ و خاک تشکیل شده است، «سنگ کره» (لیتوسفر) نامیده می‌شود.

آب کره

شامل اقیانوس‌ها و دریاها، دریاچه‌ها، رودها و بقیه آب‌های سطحی، آب‌های زیرزمینی، یخچال‌ها و نزولات جوی می‌شود.

هوا کره

شامل گازهایی است که دور تا دور کره زمین را فرا گرفته است.

زیست کره

محیطی که در آن سه محیط سنگ کره، آب کره و هوا کره با یکدیگر ترکیب می‌شوند و زمین را برای انسان و دیگر موجودات زنده قابل زندگی می‌سازند.

کلام خداوند در قرآن کریم درباره خلقت آسمان و زمین

«آن کس که زمین را بستر شما قرار داد و آسمان را هم‌چون سقفی بر بالای سر شما برافراشت و از آسمان، آبی فرو فرستاد و به وسیله آن میوه‌ها را پرورش داد تا روزی شما باشد.»

وسعت خشکی‌ها و آب‌های زمین

وسعت خشکی‌های زمین نسبت به آب‌ها کم است. حدود ۷۱ درصد سطح زمین را آب‌ها تشکیل می‌دهند.

انواع ناهمواری‌ها در نقشه

- ۱- جلگه‌ها و دشت‌ها با رنگ «سبز»
- ۲- فلات‌ها با رنگ زرد
- ۳- کوه‌های بلند با رنگ قهوه‌ای

فلات

«فلات‌ها» سرزمین‌های نسبتاً هموار اما مرتفع هستند که از اطراف به سرزمین‌های کم‌ارتفاع و پست منتهی می‌شوند.

بلندترین فلات جهان

فلات تبت

ویژگی‌های کوه‌های جوان

- ۱- دامنه این کوه‌ها شیب تند دارند.
- ۲- دره‌های بین آنها تنگ و شکل V هستند.
- ۳- این کوه‌ها بسیار مرتفع و با قله‌های نوک‌تیز هستند.

ویژگی‌های کوه‌های پیر

- ۱- در کوه‌های کم‌ارتفاع با گذشت زمان و فرسایش، قله‌ها به شکل گنبدی درآمده‌اند.
- ۲- شیب دامنه در این کوه‌ها ملایم است.
- ۳- این کوه‌ها دارای دره‌های باز و آبرفتی به شکل U هستند.

